



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Pavli Laymann è Societate I: Theologiae Moralis  
Compendiv[m] absolutissimum et in quinq[ue] libros  
partitum**

**Laymann, Paul**

**Moguntiae**

Tractatus IV. De Voto.

**urn:nbn:de:hbz:466:1-40716**

moralis peccari damnari per se loquendo & scandalo cessante. Nisi frequenter ita iurando animaduertas, sibi malam consuetudinem ingenerari, per quam denique ad periuriam perueniet.

## TRACTATUS IV.

## De Voto &amp; voti relaxatione.

## CAP. I.

*De nomine ac definitione voti.*

**V**otum definitur promissio deliberatè Deo facta de meliore bono.

NB. Promissio (non nudum propositum) procedens ex voluntate se obligandi, ita ut promissario videlicet Deo ius acquiratur. NB. Vouens, & ignorans vim & essentiam voti non vouit, quia incogniti nulla voluntas.

Qui vouet animo se obligandi, quam vis non exequendi vere obligatur, non sicuti re ipsa accidere potest, ut aliquis castitatis voto obstrictus sit, castitatem tamen non seruet sic etiam hæc duo voluntate separari possunt, ut aliquis voto obligatus esse velit ad seruandam castitatem, non tamen obligationi satisfacere.

NB. Votum secundum speciem & substantiam quam ex obiecto præcise accipit, est actus bonus ex virtute religionis. Interim verò fieri potest, ut prauæ operantis circumstantia vitietur, ideoque secundum individualement rationem actus simpliciter vitiosus existat, sic votum dâdi Eleemosynas motu vano de fœderio religione voti tenetur, quia licet malè vouerit, vota tamen bene implere potest, & licet talis actus  
vouen-



uendi seu promittendi, qua peccatum est, Deo displiceat, restamen, quæ voto promissa est, eidem placet.

3. Tantum voluntarium requiritur ad voti obligationem, quantum ad mortaliter peccandum.

4. Ad votum non sufficit voluntas indirecta in causa sua, sufficit tamen voluntas virtualiter permanens in effectu, V. C. Vouisti in ebrietate: Votum hoc est nullum, quia ad votum intrinsecè requiritur voluntas directe se obligandi, sic si propositum habuit; V. C. votum Religionis edendi, eo que proposito virtualiter manente ad altare accessisti, at ad loquendum aperuisti, quamuis animo ad alia distractus, valet votum, sicuti etiam sacerdos cum tali intentione valide celebrat.

5. Votum editum circa substantialia rei promissæ et ignorantia, aut errore tollente voluntarium, nullius roboris est: Quia cum incogniti nulla sit voluntas, ideo qui rei substantiâ ignotâ vouit, non habuit voluntatem vouendi. Quod si accidentalibus annexa voto, V. C. abstinentiam à carnibus in ordine Carthusianorum, sint in intentione vouentis; non valet votum V. C. si quis ordinem Carthusianorum vouit existimans in eo permissum esse carnibus vesci, ita ut iste error sit causa vouendi non obligatur voto. Sicur est si voueat ordinem & nesciat esse in illa abstinentiam perpetuam à carnibus.

6. Votum propriè loquendo soli Deo editur, quia est actus latriæ. Votum sancto factum non est propriè votum, neque elicituè à virtute Religionis, sed duliæ seu obseruantia. NB. Voue Deo, B. Virgini & Sanctis tanquam testibus

& aduocatis.

C A P.



## C A P. II.

*De materia voti.*

Quod voto promittitur debet esse in potestate<sup>1</sup> vouentis, vnde sequitur factum alienum voueri non posse.

Iritum est votum, nunquam venialiter peccandi<sup>2</sup> ob moralem eius impossibilitatem, quia moraliter impossibile est vitare omnia venialia, quæ fiunt cum deliberatione imperfecta: Validum tamen est votum, nullum peccatum cum plena deliberatione committendi, quia hoc possibile est cum Dei gratia. Item validum est votum ab omnibus mortalibus abstinenti, quia possibile.

Si pars voti impossibilis sit, quæ in sensu composito, seu dependens à toto promissa sunt, corrumpit totum votum. V. C. si vouens se Ecclesiam ædificaturum, & paupertate postea superueniente non possis, non teneris ædificare Capellam; Aliud est si 1000. aureos elemosynæ voueas, & postea totum non possis, debes largiri quantum potes. Ratio discriminis est, quia in priori voto materia est indiuidua & per modum vnius copulati promissæ præsumitur. In posteriore autem materia est indiuidua, & per modum pluriam promissa, nisi de contraria vouentis intentione constet. Qui vouit, se peregrinaturum in Cilicio, si peregrinari non possit, non tenetur induere ciliciū, quia hoc tanquam accessorium vouit: ruente autem principali, ruit etiam accessorium, non vice versa.

NB. Quod si duo vota non dependant à se invicem, vno impossibili facto, non nititur altero, quia vtile pro inutili non debet vitari, Si vtile ab inutili sepa-

sepa-



separari possit V.C. si voueris ieiunium integrè se-  
primanæ & omnibus diebus ieiunare non pollis, de-  
bes ieiunare quibus potes. Si puella vouerit castita-  
tem, si postea fornicatur, debet seruare castitatem, si  
vouentis intentio fuerit, vouere omnia, quæ virgini-  
tas in se complectitur; secus si suum claustrum, qui  
vouet, quod oraturus sit humi stratus quotidie de-  
cem Pater noster & Ane; si humi non potest debet  
saltem orare.

4 Si quis plura vota, ea impossibilia edat, serua-  
re debet, quod dignius est, alioquin si paria, aut si  
dubitetur, seruetur prius, posteriori: Ratio; cum e-  
nim quiuis recte & laudabiliter votum suum com-  
mutare possit in aliud opus melius, Deoque gratus  
est, sequitur, quod edito voto de tali opere ad hoc  
etiam obligetur. Confirmatur: Nam duobus præce-  
ptis concurrentibus, quorum vnum impleri non  
potest, quod minus dignum est, cædit digniori: Vo-  
tum autem est, quasi lex quædam, quam sibi ipse  
quis imposuit.

5 Qui vouit aut iurauit, se non editurum vota sine  
Confessarij consilio, si postea non adhibito consilio  
voueat, tenetur. Ratio: Quia, licet homo peccet,  
prauaricando votum de confessario factum contra  
religionem; tamen quia ad valorem voti non requi-  
ritur, vt prudenter & sine peccato fiat, sed sufficit, si  
habeat obiectum bonum, & fiat cum sufficiente de-  
liberatione valet. Excipe, nisi quis expresse dece-  
uisset, se nolle imposterum valida esse vota sua sine  
consilio Confessarij edita.

6 Opus, quod voto promittitur, debet moraliter  
bonum esse, vt pote Deo gratum, si quis voueat, mor-  
tale peccatū se commissurū (V.C. homicidiū peccatū  
contra



contra iustitiam, & contra religionem, si veniale, venialiter peccat, quid si tamen veniale promittat, quasi Deo placeat, quasi Deo placeat, erit irrisio & peccatum blasphemiae mortale.

NB. Votum peregrinationis die festo ingrediens à Missæ audicione irritum est; Excipe, nisi peregrinatio sit maioris momenti ad Ecclesiæ utilitatem, & Dei honorem cedens res Ecclesiastico præcepto impossibili, ideoque in tali casu non obliganti anteponi possit.

Finis prauus tenens se ex parte rei præstitæ votum viciat, secus si teneat se ex parte vouentis, V. C. si quis votit, se Eleemosynam daturum ad vanam gloriam captandam, ita vt Eleemosynæ largitio facienda sit vanæ gloriæ causa, nulla oritur obligatio voti, quia malum est, eleemosynam dare iactantiæ causa.

Qui autem gloriæ aucupandæ gratia coram alijs vouit, se eleemosynam daturum, is rem bonam vovet, quamuis malè, ideoq; voti religione tenetur. Quod si verò ad consequendam à Deo rem illicitam, Eleemosynam tanquam medium ad impetrandam à Deo rem illicitam est mala & blasphemæ operatio.

Valet votum tale, si ex fornicatione, nulla prole concepta, infamiam vitauero.

Opus secundum se indifferens vtpote otiosum, non potest esse materia voti, nisi sine bono cohonestetur, V. C. Voueo, me non intraturum talem domum, quia occasio est medium peccandi.

Opera bona, quæ sub præcepto sunt, etiam possunt esse materia voti, quia nihil obstat, eandem rem et diuersis obligationibus debitam esse.

Votum rei in se bonæ propter finem mere in-  
diffe-



differentem in validè concipitur V. C. si quis voueat, se ieiunaturum, vt sumptibus parcat cum enim in moralibus species rei sumatur à fine; ideo si finis rei promissæ sit indifferens, totus actus ex obiecto indifferens erit adeoque inepta materia voti: Ad imitationem tamen temporalium bonorum valet votum tale, quia hæc à Deo petere honestum est.

- 11 Materia voti debet esse opus melius, quam eius oppositum. Cum enim Deo magis placeat opus, quod maius & melius est, quam eius oppositum. Sequitur Deo placitum & acceptum non esse, si homo se obligat ad faciendum minus, quia hoc ipso se obligat ad omittendum oppositum, quod melius est. Quare talis obligatio siue promissio Deo accepta non est. Per oppositum autem intelligitur carentia rei promissæ vel statim carentiæ, si melior sit Deo gratior, quam res promissa, tunc promissum non obligat V. C. Ludere recreationis causa, comedere temperatè sunt actus honesti, plerunque tamen est irritum votum hodie ludendi, ieiunandi: Validum est votum non ludendi, ieiunandi, quia harum oblectationum voluntaria carentia, siue abstinentia plerunque Deo gratior.
- 12 Matrimonium ordinariè non potest esse materia voti (quia status ipsi oppositus continentie melior ac beator est) sed in certis casibus V. C. si quis sine graui iniuria sponsæ vel liberorum ab ea conceptorum à sponsalibus recedere non possit, item si pariter Christianos sit conclusa in aliquo regno.
- 13 Plerunque illicitum est matrimonium eo animo contrahere, vt postea deserta ac decepta coniuge Religionem quis ingrediatur iuxta Nauarr. Sanchez & Suar. ex communi sententia.



Validum est votum non acceptandi Episcopatum, nisi necessitas cogat, quia honestum & conferat hominem in humilitatis custodia & à periculo ambitionis auocat: Alioquin Episcopatus quidem & status perfectissimus, sed non ideo, quia ad perfectionem consequendam ex se multum promouet, sed potius, quia supponit & requirit perfectionem in salciante.

## C A P. III.

*De obligatione voti.*

Quod quis voto promisit, præstare obligatus est (iuxta Isa 19. *Colent eum in hostiis, & muneribus & vota uenturum Domino, & soluent*, quia habet rationem debiti.) Imò in externo foro Ecclesiastico uouens ad executionem compelli potest. Ratio, quia ad Ecclesiastici Iudicis officium pertinet impedire, ne grauius crimina committantur, cuiusmodi est sacrilega transgressio voti.

Transgressio voti ex genere suo mortalis est, (quippe qua tendit ad fidelitatem Deo ex obligationis virtute præstandam iuxta Apost. 1. Timothi. *Habentes damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt*. Sed materia leuitatem fit venialis, V. C. si quis uouet, se recitaturum 3. Pater noster & Aue: Ratio, quia votum est quasi priuata quædam lex, quam quisque sibi sponte imponit, ideoque eius obligatio ad modum aliarum legum explicanda est.

Votum in dubio interpretandi videlicet secundum naturam & conditiones rei promissæ, quia quisque promittens præsumitur tali modo se obligare uoluisse, sicut rei promissæ natura postulat.

D d d

Quod



Quod si dubium sit de intentione vouentis, talis interpretatio fieri debet secundum verborum communem usum & acceptationem; Excipe; Qui vouit Rosarium debet pie orare, qui vouit ieiunium intelligitur Ecclesiasticum.

NB, Violans votum abstinendi certa die à carnibus, toties peccabit, quoties comedat, ratio; quia votum abstinentiæ negatiuum est, prædicato distributionem adferens, vt sensus sit voueo, me tali die nunquam carnes comesturum,

4 In dubio votum interpretandum est; quatenus minorem obligationem adfert; *Quia cum agitur de obligatione stricta interpretatio facienda est.* Votum autem grauissimam obligationem continet. Ergo Et magis homines mouebuntur ad vouendum si eorum exactio benigna potius, quem rigida fuerit.

5 Votum sine temporis de terminatione editum executionem mandare debet, cum primum commode potest, iuxta Deuteronom. 23. Ratio; quia hoc est commune omni promissioni absoluta & non limitata, vt statim obligationem pariat, & consequenter exigi possit, atqui Deum statim exigent executionem voti constat ex Deut. 23. Voti Religio- nis dilatio notabilis sine iusta necessitate est mortale, propterea quod quasi mutiletur obsequium Dei perpetuum ad quod se obligauit vouens.

6 Obligatio voti personalis est, & ad aliam personam non transit; Ratio; quia obligatio voti, & cuiuscunque promissionis ex proprio voluntatis consensu nasci debet, ergo non alium, quam ipsum vouentem ac consentientem obligat, nisi alius se con- te velit pro alio supplere votum, tunc enim sit pro-



primū iuxta illud: *Subrogatum sapit naturam eius in  
suis locum subrogatur.*

NB. Ad votum à communitate factum non ob-  
ligantur posteri nisi ex vi pacti & consuetudinis lon-  
ge dummodo approbatio tacita vel expressa Epis-  
topi accedat.

Factum alienum voueri non potest; sed intentio  
vouentis esse censetur, curaturum se, vt alius faciat.  
Vnde liberi non obligantur voto parentum, offe-  
rentium eos Religioni, nisi consentiant & ratifi-  
cent. Nam ingressus Religionis debet esse libera  
voluntatis.

Vouens, se ieiunaturum, non satisfacit, si alteri  
persuadeat, vt pro ipso ieiunet: Ratio; quia vouens  
factum proprium promisit. Ergo ad illud obli-  
gatur.

Si vouens impotens est, implendi voti sui, non  
debet aliam personam substituere: Ratio; quia a-  
ctus se non extendit vltra intentionem agentis.  
Vouentis autem intentio fuit, se facturum. Ergo  
si id non possit, non tenetur per alium præ-  
stare.

Triplex est votum Personale (Est promissio facta  
à vouente alicuius functionis præstandæ) Reale  
(est promissio facta alicuius rei dandæ etiam per  
famulum v.c. Eleemosynæ) Mixtum, quod partici-  
pat de vtroq; v.c. vouere contra hostes fidei se pug-  
naturum.

In voto mixto & reali, & personali attendenda  
quidam principaliter promittere animus fuit.  
Nam si promissum personale principaliter fuerit:  
tunc si vouens per se peregrinari  
contra hostem militare non possit, non tenetur

Ddd 2 sumptus



sumptus mittere, quos proficiscendo facere debuisse: Contrà autem dicendum, si reale sit principaliter: personale autem accessorium V. C. vouere proprijs manibus dandi eleemosynam, is nihilominus tenetur ad eleemosynam.

¶ 2 Ad vouentis hæredem post aditam hæreditatem transit obligatio votorum realium non personalium, prius potest; quia hæres ad eundo hæreditatem sentit commodum, ergo etiam debet sentire onus, quod est votum reale, idque non ex voto Religionis quippe quæ solum vouentem astringit, sed ex virtute iustitiæ, ratione acceptatæ hæreditatis vnà cum omnibus oneribus.

¶ 3 Hæres non tenetur vota & legata pia præstare vitra vires hæreditatis, imò neque cum diminutione legitimæ necessarijs hæredibus debita.

NB. Solutio votorum, vtpote potioris obligationis, præcedit omninò legatis pijs: Quod vero vota personalia defuncti hæres non teneatur exequi. Ratio est, quia hæres succedit defuncto, eiusque personam repræsentat, tantum in realibus commodis & oneribus debitis; Non item in priuilegijs, & oneribus personalibus: Excipe, nisi sub ea conditione hæres non necessarius institutus sit, vt talia vota exequatur.

¶ 4 Vota mixta non tenetur hæres implere, nisi quod in eis reale est perse & independentè à personali obligatione defunctus permiserat.

\* \*  
\*

CAP



## C A P. IV.

*Vtrum melius magisque meritorium sit opus ex voto, quam sine voto.*

**M**Agis meritorium & melius est opus ex voto, quam sine voto, prob. Nobilioris veritatis nobilior est opus: Religio autem omnium virtutum moralium nobilissima est. V. C. Opus temperantiae votum in Deo honorem actionis virtutis, nempe religionis, honestatem consequitur. Confirmatur; quia omittens opus bonum voto promissum sacrilegium committit grauius peccans, ergo qui obseruat magnam virtutis laudem à Deo consequitur: quia oppositorum eadem est ratio opposita; neq; congruis diuinæ iustitiæ, vt voti transgressionem plus puniat, quam eius obseruationem remuneret.

Necessitas implendi voti non minuit libertatem voluntatis, quia homo iustus sponte ac libere operatur, quod lex iubet licet fortè non operaretur nisi lex iuberet.

Pœnitentia voti si efficax non sit, nihil culpæ habet, quia talis simplex displicentia non versatur circa malum & prohibitum obiectum. Nam sicut ab initio potuit homo nolle vouere, ita postea optare potest, quod non vouisset, est tamen actus otiosus propter periculum præuaricandi votum maxime votorum perpetuorum, potest fieri interdum mortale.

## C A P. V.

*De voto pœnali.*

**V**otum pœnale dicitur cum quis minimè affectus est ad rem, quam in pœnam vouet, sed ideo

Ddd 3 cam



eam promittit, si crimen commiserit, ut retrahatur à crimine v.c. Voueo, me ingressurum religionem si fornicatus fuero, aut eleemosynam in pœnam daturum si lusero.

2. Si opus principale illicitum vel impossibile fiat, aut eius præstandi obligatio per dispensationem tollatur, cadit etiam obligatio pœnæ, quippe quæ ut accessoria promissa erat v.c. si quis vouet, si cum hoc homine, cum quo inimicitias gerit, loquutus fuerit, in pœnam se ieiunaturum, nulla est obligatio pœnæ quod per dispensationem etiam pœnæ tollatur: probatur, quia pœna habet ordinem ad transgressionem, atqui post dispensationem locum non habet transgressio voti. Ergo neq; pœna, quod si transgressus quis sit, obligatur pœnæ.
3. Ignorantia vel obliuio excusans à culpa, itidem excusat ab annexa pœna, quippe quæ locum non habet, ubi voluntaria transgressio non est, & id etiam locum habet in ignorãtia facti, v.c. si vouistis, te miseram auditorum diebus festis, & nisi audieris, te eleemosynam daturum, sed postea intermitris, quia non recordaris diem festum esse, perinde est, ac si iustâ causâ impeditus esses.
4. Votum si blasphemiam impostero dixerit, dabo in eleemosynam vnum aureum plerumq; intelligitur toties, quoties peccatum commissum fuerit, si nimirum intentio fuerit vouentis, in perpetuum sibi interdicare peccandi facultatem sub propria pœna, si vero non constat de intentione vouentis, tunc pro prima vice soluenda est pœna, quia cum de interpretatione voti agitur benignior pars in dubio acceptanda est, salua verborum proprietate.



## C A P. VI.

De voto *Conditionali.*

**V**otum conditionatum imperfectam & suspensam obligationem continet, ita vt vouens teneatur seruare propositum implendi votum, si conditio euenierit, nec debet se interim, dum euentus conditionis speratur inhabilem reddere ad executionem voti v.c. qui vouit, se Religionem ingressurum, si pater ex India reuersus fuerit, is non potest interim matrimonium contrahere.

Non peccat vouens, si apposita conditione euitet, vel impediat ne vel obligationem contrahat v.c. aliquis vouit esemofynam se daturum, si iurauerit se iulurum, non peccabit si abstinerit ideo à iuramento & iusu. Cum enim voues adhuc liber sit à voto, poterit eius obligationem subterfugere, vel impedire quocunq; modo secundum se non illicito. Quod si verò vouens lege aut præcepto obligatus sit ad conditionem seruandam, tunc peccabit contra religionis virtutem si non seruauerit. v.c. si spacio vnus anni fornicationem euitauro in gratiarum actione ingrediar Religionem, talis si intra annum fornicetur ea intentione, vt voti obligationem subterfugiat, non tantum contra castitatem, sed etiam religionem talis peccabit, violando quodammodo pactum cum Deo initum.

Item si propter valetudinem voueas Religionis ingressum, licet bibendo, comedendo lædas, nō peccas, contra votum; item si voueas Religionem, si pater consenserit, poteris precibus apud patrem instare vt te liberet à voto; Ratio, quia vouens non censetur se obligare ad promerendum vel nulla ratione impediendum conditionis euentum.

Ddd      Qui



3 Qui aliquid Deo vouet vel homini promittit sub conditione consensus paterni, statim obligatur, si pater consensum præbeat: Licet postea consentiat.

NB. Si quis voueat Religionem si pater consentiat, patre dicente, se nec suadere, nec dissuadere, tunc censeretur debet conditio impleta. Nam qui vouet sub conditione consensus paterni, eius animus censeretur esse, se obligare velle, nisi pater agere ferat, vel dissuadeat. Qui autem tacet, non utique fatetur, sed tantum verum est eum non negare, siue contradicere. Idem sentiendum, si pater ante consensum moriatur, quia spectato sine vouentis satis est patrem non contradicere, seu non se opponere.

4 Etiam si aliquis dolo efficiat ut appositæ voti conditio non impleatur, obligationem subterfugere videtur, vel enim talis vouens (V.C. Religionem, si fornicatus fuerit) qui fraude postea usus est, ad voti conditionem obligatur ratione conditionis impletæ, vel ratione peccati commissi, neutrum dici potest. Non primum, quia reuera conditio impleta non est, si quidem à fornicatione præseruatus non est: adde incertum etiam esse, etiam si is fraude usus non esset, utrum conditio, quippe suapte natura contingens, impleta fuisset, nec ne. Non secundum, nam hoc discrimen est inter violationem promissionis Deo factæ & hominem quod illam obliget ad penitentiam, & satisfactionem pro peccato & iniuria Deo illata: Hæc vero ad restitutionem damni homini illati.

Quia homini violatione iuris sui damnum inferatur in bonis ei vtilibus, quod compensari poterit ac debet: Deo autem transgressione voti nulla vtilitas decedit, quæ restitui possit ac debeat, sed tantum hono



honor & cultus debitus aufertur, qui per penitenti-  
am ei restituitur.

Quare generalis regula tradi potest, quod trans-  
gressio voti non obligat ad compensationem, v. c. si  
vovisti certo die ob specialem deuotionem, te ieiun-  
naturam atque tunc intermittas culpam, vel incul-  
pam, non teneris alio die compensare.

## CAP. VII.

*Quenam persona vouere possint.*

**O**Mnis homo viator habens usum rationis vali-  
de vouere potest, ante septennium tamen irri-  
ta censetur, nisi probabilissimæ coniecturæ suadeant  
sufficientem usum rationis fuisse; post septennium  
tamen validæ præsumantur nisi coniectura sit defe-  
ctum fuisse ex rationis usu profecto.

Ecclesia in quibusdam votis certam formam seu  
conditionem requirit, quæ non obseruata, irrita sunt,  
ad eum modum, quo lex ciuilibus promissionibus,  
& contractibus certam formam præscribere potest,  
sine qua valorem non habeant, neque idcirco Eccle-  
siastica potestas diuino iuri derogat, quia Deus non  
acceptat vota, quæ ab Ecclesia ob iustam causam in-  
firmantur, sicut etiam remittit obligationem valo-  
rum, in quibus Ecclesia ex iusta causa dispensauit,  
idque ex vi promissionis factæ S. Petro Matth. 16.  
Ut quod ipse solueret in terris esset & solutum in cæ-  
lis, ad hunc modum Ecclesia infirmat vota facta ex  
gravi iniusto metu, item religionis professione fa-  
cta ab impubere, hodie iuxta Trident. Irrita est pro-  
fessio facta ante annum 16. completum.

NB. Ecclesia non habet iurisdictionem super actus  
Ddd 5 mere



merè internos in foro contētiōso, quæ tendit ad vñ-  
dictam fori externi, habet tamen iurisdictionē super  
actus internos quatenus tendunt ad salutem animæ.

3 Vota non omnia firma sunt, si & irrita reddi pos-  
sunt, quatenus cedūt in præiudicium potestatis alicuius  
næ, cui subiecti sunt V. C. Religiosus sub Prælati;  
impubes patri vel tutori. Seruus domino coniugi  
coniugi, debitor Creditori.

4 Religiosus & impubes magis subsunt; Ille præla-  
ti, hic patris vel tutoris potestati, quam vxor marito,  
filius familias pubes patri: Nam religiosus propria  
voluntati sponte resignauit atque Prælati voluntati  
per vota obedientiæ se subdidit. Impubes verò iuxta  
iuris dispositionem plenum suæ voluntatis domini-  
um non habet, vxoris verò & filii familias, Voti de-  
pendentia est secundum quid ac veluti per accidens  
videlicet ratione materiæ, quæ alterius iuri vel po-  
testati subiecta est.

5 Actiones religioſe quæ secundum se bonæ sunt  
(v. c. orare rosarium) & inde pendentia regula &  
Prælati licentia partem absolute voueri possunt, par-  
tem vero non sine dependentia à licentia Prælati.

6 Prælati Ordinis omnia vota Regularium irrita-  
re potest (excepto eo, quod est transeundi ad ordi-  
nem strictiorem, vel quod ipsa ordinis inuitatio po-  
stulat) quia habent tacitam conditionem, nisi Præla-  
tus recognita contradixerit. Vnde Prælati potesta-  
tem habet omnia eiusmodi vota informandi, per  
quam irritationem omnis eorum obligatio tollatur.  
Posterius probatur, quia professio Religiosa intelli-  
gitur, nisi eam in melius commutare placuerit, po-  
test tamen Prælati in talibus votis dispensare quæ  
pe Papæ non reseruat.



Si Religiosus opus pium vouet quod sine licentia 7.  
 Prælati exequi non potest, debet eam petere, sed nõ  
 videtur necesse, vt voluntatem suam explicet, prius  
 probatur: Qui enim voluntariè se obligat ad finem,  
 censetur etiam se obligare ad medium, sine quo fi-  
 nis obtineri non potest, atq; actiones sine licentia,  
 Prælati petita & obtenta exerceri non possunt Ergo  
 dum eas Religiosus promisit, simul etiam promisisse  
 censetur, se licentiam petiturum: quemadmodum  
 vxor si vouerit peregrinationem, quam sine consen-  
 su mariti se perficere non posse, tacitè censetur se ob-  
 ligasse ad consensum petendũ, quod si expresse vo-  
 uerit contra voluntatem coniugis peregrinationem  
 ipsius iuri præiudicãtem instituire, irritum est votũ.  
 Posterius probatur: Quia vouens peregrinationem  
 v. c. ad cuius executionem scit opus esse licentia supe-  
 rioris, tacitè se obligare videtur ad id solũ, quod ne-  
 cessarium & communiter sufficiens medium ad li-  
 centiam impetrandam; Ratio similis, si Religiosus  
 homo quippiam promisit ad quod exequendũ supe-  
 rioris licentia requiritur, sufficit licentiam petere,  
 neq; opus est promissionẽ factã superiori significare.

Summus Pontifex vota regularium directè infir-  
 mare potest, secularium non item: Prius patet, quia  
 ipse omnium religionum caput.

Prælati Ordinis vota Nouitiõũ simpliciter ac  
 directè irritare nõ potest cum adhuc sui arbitri sint,  
 quamuis dispensare possit, si à iurisdictione Episcopi  
 exemptus sit, eo quod Nouitius ordinis sui priuile-  
 giis gaudeat; Non exempti autem Abbates dispen-  
 sare non possunt cum suis Regularibus nisi ex con-  
 suetudine.

Vota impuberis omnia simpliciter & directè paterit  
 ritare



ritare potest, & in eius defectum auus maternus & mater, vel iudimagister secundum quosdam: Ratio, quia naturali equitati valde consentaneum est, ideoque iure gentium introductum, ut homines in tenera & impubere aetate propter imbecilem rationis discretionem aliena patris vel tutoris voluntate regantur, ideoque sine hac, illorum pacta & promissiones non omnem firmitatem obtineant, sed patris arbitrio aut si ille absens siue aui siue tutoris rescindi possint. In iure requiritur ad aetatem pubertatis annus decimus quartus completus, in foemina duodecimus.

II Vota ab impubere edita, etiam post pubertatem a patre irritari possunt, si ea pubes factus non confirmavit idemque sentiendum de tutore: Ratio, quia in his *primordialis natura & obligatio inspicienda est*: Votum autem impuberis ob aetatis & iudicii imbecillitatem & imperfectionem ab initio dependebat a patre, ergo hanc conditionem & imperfectionem suam semper retinet nisi noua confirmatio postcedat: Idem potest tutor utpote representans personam patris, & licet tunc curator sit principaliter habens administrationem bonorum tum non caret omni potestate & directione erga personam minoris.

12 Maritus non omnia vota vxoris, sed ea tantum rescindere potest, quae & quatenus iuri suo praedictum afferunt; similiter & vxor vota mariti: Nam mulier non est simpliciter viro subiecta in omnibus actionibus, alioquin liberis; sed solum quatenus vinculum matrimonii exigit, ut alter alteri coniugii iura tribuat, & in vitae societate, liberorum educatione, ac familiae administratione mulier viro tanquam capiti



capiti subdita sit iuxta Apost. Ephes. 5. Quare mulier potest vouere, elemosynam de bonis paraphernis, quorum administratio ad ipsam pertinet, item orationem & alia, vt S. communionem quibus nec iure coniugali, neque domesticae gubernationi vllum præiudicium affertur. Quanquam talia vota interdum desinunt obligare, si maritus contradicat, & iniquo animo ferat. Non quod contradicentis auctoritate irrita reddantur, sed quia maius tunc bonum pacis impediunt,

Pater non omnia vota puberis irritare potest, sed ea tantum quæ patriæ potestati præiudicium adferunt, videlicet quæ liberam familiæ administrationem impediunt, vel filium nimis à cura & obedientia patris abstrahunt; Excipe votum Religionis cum pater contradicere potest.

Et si superior licentiam dedit, nihilominus votum rescindere potest, multò magis successor: Ratio; quia dando licentiam nequaquam à se potestatem gubernandi adeoque præcipiendi & verandi abdicare censentur. Promissio tamen homini facta de licentia superioris non potest reuocari amplius propter pacem & confirmationem firmitatis pastorum inter homines.

Votum Continentiæ cum coniugis consensu approbatum editum irritum deinde reddi non potest: Ratio; quia quod attinet ad usum coniugii vir non habet potestatem gubernatiuam, imò non maius habet ius in vxorem, quàm ipsa in virum; Quare si vnus coniux alteri semel licentiam dedit non sine proposito renunciandi iuri suo, deinde licentiam reuocare non potest.

Votum vxoris de non petendo coniugii debet à marito

marito



marito nequit rescindi, quamuis sine eius consensu editum sit: Ratio; quia coniux coniugi non obligatur ad coniugis usum petendum, sed ad reddendum solum petenti; Data opera locutus sum de voto vxoris, quia votum mariti potest cedere in prauiudicium vxoris praereverencia petere non audebit si maribus nunquam petat. Quare tali casu vxor non nisi votum rescindere potest.

Petentes debitum coniugis post votum continentiae utrinque editum, petunt contra votum & contra iustitiam, cum non habeant amplius ius exigendi, quippe cui per pactum mulierum renuntiaverunt.

17. **Votum impuberis** etsi in patre vel tutore approbatum sit, nihilominus reuocari & rescindi potest, quia licet impubes cum consilio patris aut tutoris voueat, nihilominus ob aetatem manet subiectus.

18. **Si superior sine iusta causa** votum subditi irritum pronunciet peccat venialiter; similiter si data licentia voti exequendi reuocet, quia utitur iure suo, quia superior abutitur potestate sua, si sine iusta causa promptitudinem subditi sui ad exhibendum Deo cultum per voti executionem impediatur.

19. **Vota, quae directe & absolute irrita facta sunt,** non reuiuiscunt sublato statu subiectionis propter directam potestatem patris in vouentis voluntatem. Secus si tantum indirecte & per accidens rescissa sunt. V. C. Si vxor vouet, se tota vita ieiunariam Feria 6. Et maritus irritauit mortuo marito reuiuiscit, quia cessat obligatio & prauiudicium coniugis. Et vxor quae in viro aut ignorante marito Religionem professam, & ab eodem reuocata est, postea



postea marito mortuo ad Monasterium compellenda non est, quia professio vxoris, repugnante marito acceptari non potuit, ideoque ipso iure irrita fuit, nihilominus a secundis nuptiis arcendam esse, propterea quod votum continentiae, quod illa ex iuris interpretatione virtualiter edidisse censetur, a marito simpliciter rescindi non potuerit, sed solum quatenus in praedictum eius cessit, ut coniugii debitum exigenti reddere teneretur. Contrarium tamen docet Sanchez.

## CAP. VIII.

*Quibus modis votum extinguatur aut relaxetur per dispensationem commutationem.*

Votum extinguitur, si tempus elapsum sit, quod iuouens destinauit causa obligationis restringendae finiendae V. C. si vouisti te ieiunaturum pridie natiuitatis B. Virginis, eoq; die intermisisti culpam vel inculpam postea voto solutus es.

Cessante causa finali ac principali cessat obligatio voti V. C. si vouisti pauperi daturum victum ille autem diues aut minus indigens factus est cessat obligatio voti.

Votum extinguitur ob superuenientem inopinabilem mutationem obiecti, si ex possibili fiat impossibile, vel ex licita materia vel illicita, quia obligatio extinguitur, si in eum casum incidat, a quo incipere non potest. Adde quod votum conceptum de impossibili aut illicito non obligat, etiam si postea possibile, aut licitum fiat. Quod enim initio vitiosum est non potest tractu temporis conualescere. Reg. 29. ff. Porro si inopinabile immutatio accidat, & casus inopinatus. ut

uni



præsumi possit vouentis intentionem ad eiusmodi euentum non se extendisse, sed exceptum fuisse. Si in mentem venisset. *ve.* Vouisti, te omnibus diebus veneris ieiunaturum, nihil cogitans de Christi natiuitate in diem veneris incidente de Ratto, qui eiusmodi benignam interpretationem lex postrema secundum Epiedniam suscipit: Atqui votum est priuata quædam lex, quam sibi ipsi homo ponit. Quare sicut ægritudo *v. c.* sufficit ad excusandum aliquem à præcepto Ecclesiastici ieiunii, ita similitas ab obseruatione ieiunii voto promissi.

NB. Vouens in iuuentute ingressum Religionis & ducens postea uxorem contra votum, ea mortuus in senectute propter difficilem ingressum, solutus est à voto.

NB. Mutatio fit temporalis. *v. c.* Vouisti te adificaturum templum & ad paupertatem red geres, liber es interim à voto, sed si rursus direscas, tenens voto.

4 Dispensatio in votis, vt valida sit causam iustam requirit, quia potestas collata est Ecclesiasticis dispensandi non in destructionem sed ædificationem: irritatio, autem sine iusta causa facta, tamen valida est quia superior votum subditi rescindens proprium ius & potestatem exercet.

5 Causæ iustæ dispensandi in votis oriuntur vel ex imperfectione actus, vel ex materia voti (*v. c.* si uenti spectata corporis constitutione nature fragilitate, &c. periculum maioris ruinæ paritum videatur votum continentia perpetua editum à persona ad carnis lapsum procliu) ex executionis eius difficultate, vel ex necessitate aut utilitate præsertim publica *v. c.* si vnicus hæres Ducatus Religionem



vouit, aut si longam peregrinationem vouisti, cum  
præstaret te Reipublicæ regendæ interesse.

NB. Prælati dubitans de iusta causa dispensan-  
di, seposito scandalo interdum inclementiorem  
partem declinare potest.

Episcopus in omnibus votis suorum subditorum 6  
dispensat præter quinque summo pontifici specia-  
liter reseruata videlicet votum perpetuæ continen-  
tiæ, Religionis; item peregrinationis Romanæ Hie-  
rosolytitanæ & Compostellanæ.

Archiepiscopus dispensare potest in votis suffra- 7  
ganeorum, sed non cum subditis eorundem nisi per  
viam appellationis aditus fuerit.

Vota quædam reseruatis similia sunt, sed re ipsa 8  
non reseruata Papa. Videlicet votum seruandi ca-  
stilitatem ad certum tempus; votum castitatis con-  
iugalitatis, votum non petendi debitam, votum vxo-  
rem non ducendi; votum non fornicandi, sacri or-  
dinis suscipiendi, religionem strictiorem ingredi-  
endi: Ratio horum est quod reseruaciones à com-  
muni iure & ordinaria Episcoporum potestate ex-  
orbitent strictæ interpretationis esse debeant, ideo-  
que cum votum castitatis siue continentie restringa-  
tur, explicari debet de perpetua.

Votum pœnale V. C. si fornicatus fueris, voueo 9  
in pœnam, me religionem ingressurum, neq; post  
culpam admissam reseruatum est, ob quod votum  
pœnale non fiat, cum directo affectu erga rem pro-  
missam, vt alia vota, sed magis cum animi aduersio-  
ne, vel timore eiusmodi obligationis contrahendæ,  
vovens reuocetur à crimine; Quare non est purè  
dictum votum seu promissio alicuius rei in Dei cul-  
tum præstandæ.

Ecc. Votum



- 10 **Votum conditionatum si ex morbo conualteret me Religiosum fore, reseruatum non est ante conditionem impletam, postea verò videtur reseruatum: Nam sicut omnes alii contractus & promissiones factæ sub conditione, ea conueniente purificantur & absoluuntur, omnesque effectus obligationis pariunt, perinde ac si sine conditione factæ essent ita etiam voti promissio. Alia ratio est de voto pœnali, quippe tendens solum in rem promissam tanquam pœnam, adeoq; vt malam & afflictiuam, quam mallet euitare, quàm incurrere: In voto autem merè conditionato V.C. Voueo si conualueris me ingressurum in religionem, affectus voti per se tendit in rem promissam, tanquam bonam & salubriter præstandam in Dei honorem.**
- 11 **Votum Castitatis vel Religionis ingrediendæ, si metu inducto eoq; leui extortum fuit sub Episcopi dispensationem cadit, idq; ob imperfectionem consensus; quippe aliquomodo extortum, non est præsumendum, Papam sibi reseruare velle.**
- 12 **Votum alternatiuum, cum altera tantum pars reseruata, reseruatum non est, nisi postea vouens ad partem reseruatam cum voluntate obligationis determinauit. Prius probatur (V.C. Voueo, sine alimina Apost. peregrinaturum, aut quinquaginta aureos daturum) quia tale votum non est determinatè de re seruata, neq; ad illam simpliciter obligat. *Quia in alternatiuis debitoris est electio & sufficit alterum impleri Regi 70. in 6. Posterius probatur ex Reg. 2. in 6. Quod semel placuit, amplius displicere non potest.***
- 13 **Postquam summus Pontifex votum reseruatum in aliud commutauit. Episcopus exigente causa dispensare non prohibetur: Nam hoc ipsum, quod**



ius votum cum vouentis consensu commutatum est, quasi aliud siue nouum votum erudit, quippe non iam obligationem continens, cuius materia reseruata non est.

Reseruatō votorum strictæ interpretationis esse **14** debet, atque in dubio non asseranda, quia reseruatō est odiosa.

Si coniux cum consensu coniugis continentiam **15** perpetuam absolutè vouerit, reseruatū hoc votum censi debet, quia est continentia integræ & perpetuæ, sicut est, si vouerint eum limitatione V. C. nisi proles mascula ante ipsos mortem obeat.

Ob necessitatem & difficultatē ad eundem Pa. **16** tam casus Papalis sit Episcopalis, ob præsumptā rationabiliter mentem Pontificis, nolle eum sibi vota tanto rigore reseruare: sed potius contentum esse, ut in necessitate eius potestas deuoluatur ad Episcopum.

Episcopus ob causam necessitatis dispensare po- **17** test, tamen si legatus pontificius in prouincia sit: Ratio; quia legatus à latere ordinario iure non habet maiorem potestatem dispensandi, quàm Episcopus: si tamen ad hoc specialiter priuilegiatus à Papa, multorum sententia est, Episcopum dispensare non posse. Ratio est, quia Episcopus in his casibus dispensare vel absoluerē duntaxat potest ob rationem necessitatis, quæ ratio cessat, si adiri aliquis possit, qui specialem commissionem habet, quippe quam Papa, ideo etiā aliquibus concedere solet ut in causa necessitatis ad illos recusari esse possit.

NB. Episcopus in casibus frequenter occurrentibus cuiusmodi peccatum hæresis in partibus septentrionalibus, item votum continentia cum pacto

Ecc 2 inter



inter coniuges editum bona fide & Doctorum quorundam consensu subnixus consuetudine diuturne dispensandi vel absoluedi potestatem sibi comparare potuit.

NB. Priuilegia Mendicantium Regulatum, quod possint dispensare in votis Episcopo referatis, intelligi debent de votis & casibus Episcopibus, qui ordinario iure Episcopis competunt, idque proprie Episcopales sunt, non item de iis, qui per se papales sunt, & tantum per accidens obuentem necessitatem & moralem impotentiam ad eundem Papam ad Episcopum tanquam ordinarium post Papam pastorem deuoluuntur.

18 Per Commutationem voti obligatio non tollitur, sed ad aliam materiam transferitur.

19 Vouens propria auctoritate votum commutare potest in opus melius (constat enim quanto melius est opus, tanto etiam Deo gratius, quare qui opus promissum in aliud melius commutat, is obligationi suae etiam abundantius satisfacit in ingressum Religionis omnia vota possunt commutare, quod continenter omnia vota in se continet, cum homo se Deo in perpetuum se consecrat) votum propria auctoritate non potest votum commutare in aequale sed necessaria est auctoritas Praelati: Ratio, quia non aliud pro alio solui, pro necessario consentiente. Atqui Deus non videtur consentire, ut a spontaneo ipsi promisso cultu recedatur, sed constantem in proposita specie reddatur, nisi causa recessionis urgeat, quam cognoscere ad superiorum pertinet.

NB. Non confessarii omnes possunt commutare vota aequalia, quia votorum commutatio sicut & dispensatio



Dispensatio est actus Ecclesiasticæ iurisdictionis exterioris, alioquin frustra confessariis interdum conferrentur specialia privilegia commutandi vota.

Qui habet privilegium dispensandi in votis, aut<sup>20</sup> iuramentis, ea etiam commutare potest: Nam cui licet plus, licet etiam quod minus est: Reg. 53 in 6. Atqui voti commutatio est veluti imperfecta dispensatio siue relaxatio, siquidem per dispensationem votum simpliciter tollitur, per commutationem autem solum secundum quid, quia ab vna in aliam materiam transfertur.

Privilegia commutandi & dispensandi in votis<sup>21</sup> intelliguntur sine præiudicio tertii: Tunc autem commutatio fieri censetur cum præiudicio tertii, si alicui certæ Ecclesiæ vel personæ pauperi V. C. per acceptationem voti ius acquisitum fuit, ante acceptationem autem cum nondum ius & actio seu peritio competat per commutationem aut dispensationem tolli possunt.

Ut voti commutatio in opus melius fiat nulla<sup>22</sup> causa requiritur, quia per se notum est, talem commutationem gratam esse Deo, ynde Prælati auctoriter in ea non opus est requirere. Ad vero ut voti commutatio in æquale opus aut minus licita & valida sit requiritur causa aliqua, quia Deus non censetur esse contentus, bona fide tamen facta commutatione sine causa, censetur Deus esse contentus.

Commutatio in opus æquale facili de causa ab<sup>23</sup> habente potestatem fieri potest ad peritionem votis, tunc enim ratio adest, ut condescendatur fragiliter eius, quo maiori cum solario, & animi promptitudine, voti sui debitum in alia materia, ad quam magis affectus est, exsoluat.

Ecc 3 Qui



- 24 Qui habet potestatem (V. C. in Iubilæo) vota commutandi, tantum debet commutare in opus æquale moraliter rem æstimando non scrupulose, sed bona fide. Ratio, quia nomen commutationis æqualitatem significat: Præiulia extendi autem non debent ultra verborum proprietatem.
- 25 Vota realia fermè conuenientius in onera realia, personalia autem vota in onera personalia commutantur: Ratio, quia in votorum commutatione, quatenus fieri potest, conseruari debet cum materia æqualitas, tum idem finis siue intentio vouentis, hæc autem plerunq; melius seruetur, si votum personale in aliud personale commutetur V. C. Votum Concilii gestandi carnis causa demandæ in ieiunium, Et reale in aliud reale V. C. Votum ædificandæ Ecclesiæ, in Eleemosynam, aut alias causas pias. Item votum mixtum in onera tum realia, tum personalia: V. C. Votum peregrinationis in ieiunium vnum vel plura habitaculo laboris. In votis commutandi potest interuenire optio vouentis.
- 26 Votum tum pœnale, tum absolutum etiam post eius transgressionem, vel contractam pœnam commutari potest.
- 27 Qui habet præiulium seu delegatam potestatem dispensandi vel commutandi vota fidelium non potest ralem facultatem alteri subdelegare. Qui delegatus nunquam potest subdelegare, si censetur electa industria personæ, vt in proposito accidit.
- 28 Votum quod per commutationem extinctum fuit, nunquam amplius reuiuiscit.
- 29 Qui vouerat peregrinationem idq; votum postea in Religionis profissionem mutauit, si postea religione eiiciatur, non tenetur peregrinatione



instituire. Quia omnia vota simplicia commutantur in votum Religionis, tanquam id quod melius, quippe cum perpetuum Dei seruitium contineat, consequenter priora vota extincta sunt, vt in propria sua materia non obligent, quod autem semel extinctum est iterum non reuiuiscit, eaq; ratio similiter concludit; siue commutatio ab homine, siue à Iure facta sit.

Per vota simplicia in Societate Iesu edita priora, in secula emissa ante professionem suspensa manent non penitus extincta, potest tamen vouens vota simplicia in illa etiam commutare sua vota ante edita: Nam quibus propria autoritate votum qualescunq; commutare potest in id, quod scitur melius esse Deoq; gratius: Atqui vota non tantum solemnia, sed etiam simplicia, per quæ aliquis verus religiosus efficitur, & saltem quatenus ex ipsius parte in perpetuo se Deo in obsequium deuouet, eaque inquam vota meliora sunt: Ergo.

NB. In votis Religionis, quamuis strictioris dispensari potest cum ingredientibus in Societatem Iesu; ita tamen vt iterum eas egredi contingat, redeat obligatio voti.

## TRACTATUS V.

### De statu Religionis.

#### C A P. I.

##### *De essentia status Religiosi.*

Statu Religionis est fidelium ad Christianam perfectionem tendentium editis votis perpetua paupertatis, castitatis ac obedientia, stabilitate.

Ecc 4      lis in